

Datum

2024-11-29

Adress

Rönnebladsgatan 1 B

Diarienummer

GRF-2024-22133

Yttrande

Till

registrera.stk@malmo.se

**Kommunstyrelsen §503 Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism; nu fråga om remiss
STK-2022-1456**

Grundskolenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Grundskolenämnden anser att arbetet mot afrofobi och antisvart rasism är en mycket viktig fråga. Det är viktigt att betona att området är något som grundskoleförvaltningen redan arbetar med, dels ute på skolorna, dels genom de insatser som genomförs centralt av grundskoleförvaltningens stödfunktioner och med stöd från statliga myndigheter som till exempel Skolverket. Grundskolenämnden anser att det är viktigt att vara medveten om att grundskolorna och grundskoleförvaltningen är ålagda att arbeta med områdena som behandlas i planen, utifrån de nationella styrdokument

Det är också viktigt att ta hänsyn till att nämnderna även har Malmö stads policy för mänskliga rättigheter att beakta när planer för olika diskrimineringsgrunder ska implementeras.

Yttrande

Grundskolenämndens utgångspunkter för yttrandet

I första kapitlet i läroplanen för grundskolan (LGR22) står följande:

Grundläggande värden

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell.

Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.

Förståelse och medmänsklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.

Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet Skolans värdegrund och uppdrag ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.

Skollagen

Enligt 1 kap. 5 § i skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare anges att var och en som

verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Att följa upp och utveckla utbildningen utifrån den nationella styrningen i skollag och läroplan är rektors och huvudmans ansvar inom ramen för systematiskt kvalitetsarbete enligt skollagens kap. 4. Därtill styr skollagens kap. 6 och diskrimineringslagen huvudmannens förebyggande, främjande och åtgärdande arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Som huvudman för kommunala grundskolor ska grundskolenämnden se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. Vid misstanke om kränkande behandling ska huvudmannen se till att anmälan upprättas, händelsen utreds samt att skäligen åtgärder genomförs och följs upp. Samtliga medarbetare omfattas också av en anmälningsskyldighet vid misstanke om diskriminering eller annan kränkande behandling. När medarbetare får en signal om att ett barn kan ha blivit utsatt för kränkande behandling ska det anmälas till rektor. Rektor ska i sin tur anmäla ärendet till huvudmannen och på delegation av nämnden utreda händelsen samt vidta skäligen åtgärder och slutligen följa upp åtgärderna i syfte att förhindra diskriminering i framtiden. Syftet är att förebygga och förhindra kränkande behandling i framtiden.

I grundskoleförvaltningen finns både riktlinjer och rutiner för arbetet mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Rutinen handlar om personalens anmälningsskyldighet till rektor, rektorns anmälningsskyldighet till huvudman samt utredning av händelsen. Den anger hur personal och rektor ska agera, både om personal kränker eller trakasserar barn och om barn kränker eller trakasserar andra barn.ⁱ

I grundskolenämndens målinriktade arbete mot diskriminering och kränkande behandling ansvarar rektor, på delegation, för att varje grundskola årligen tar fram en plan mot diskriminering och kränkande behandling. I den ska skolan följa upp det föregående årets arbete, göra en kartläggning av nuläget i verksamheten och utifrån den dra slutsatser om vilka risker det finns för diskriminering och kränkande behandling och hur skolan ska arbeta för att förebygga dessa.

Grundskolenämndens och rektors lagstadgade arbetet mot diskriminering och kränkande behandling stöttas genom olika samordnade funktioner och insatser på grundskoleförvaltningen. Till exempel finns mallar och anvisningar gällande framtagande av plan mot diskriminering och kränkande behandling och arbetsgruppen ”Normer och värden” på Pedagogisk Inspiration som ger skolorna stöd vid behov.

Det har också tagits ytterligare initiativ på nationell nivå för att utveckla, stödja och främja arbetet kring mänskliga rättigheter och rasism. I regeringens regleringsbrev för

Skolverket (2024) ges myndigheten i uppdrag att, tillsammans med Forum för levande historia, vidareutveckla och följa upp verktyget för systematiskt arbete med demokratistärkande insatser i skolväsendet. Syftet är att motverka nutida uttryck för olika former av rasism. Verktyget ska anpassas så att det kan användas i förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Myndigheterna ska erbjuda målgrupperna processtöd i arbetet med verktyget och arbeta utåtriktat för att nå fler förskolor och skolor, i synnerhet sådana förskolor och skolor som särskilt är i behov av arbete med verktyget. I regeringens regleringsbrev för Länsstyrelserna (2024) framhålls dessutom att Länsstyrelserna ska stödja kommuner och regioner i arbetet med mänskliga rättigheter. Stödet ska bland annat innefatta att sprida kunskap och metoder inom området samt främja erfarenhetsutbyte. I uppdraget ingår även att redogöra för hur arbetet mot olika former av rasism kan inkluderas i arbetet.

Ansvar att bedriva målinriktat och systematiskt arbete regleras i såväl skollagen kap. 4 och kap 6 och riktar sig till både rektor och huvudman. I det arbetet ingår att identifiera och åtgärda brister, bland annat i värdegrundsarbetet.

Grundskolenämndens synpunkter

1. Övergripande synpunkter

Grundskolenämnden anser att arbetet mot afrofobi och antisvart rasism är en mycket viktig fråga. Det är viktigt att betona att området är något som grundskoleförvaltningen redan arbetar med, dels ute på skolorna, dels genom de insatser som genomförs centralt av grundskoleförvaltningens stödfunktioner och med stöd från statliga myndigheter som till exempel Skolverket. Detta arbete kan fördjupas bland annat genom fortbildning för elever och personal i form av till exempelvis utbildningsinsatser och temadagar som handlar om just afrofobi och antisvart rasism.

Grundskolenämnden anser att det är viktigt att vara medveten om att grundskolorna och grundskoleförvaltningen är ålagda att arbeta med områdena som behandlas i planen, utifrån de nationella styrdokument (se ovan). Grundskolenämnden anser att arbetet ska vara tydligt förankrat i det uppdrag som grundskolorna har utifrån de nationella styrdokument för grundskolan och skollagen; som tydligt bland annat anger att skolorna ska arbeta mot alla former av rasism och former av diskriminering.

När det gäller själva sakinnehållet i handlingsplanen, har grundskolenämnden en invändning att det inte framgår tydligt på vilket sätt en barnkonsekvensanalys har genomförts i framtagandet av handlingsplanen. Då planens innehåll på många sätt kommer att beröra barn, är det av yttersta vikt att en barnkonsekvensanalys genomförs.

Vidare är de framtagna aktiviteterna som ska genomföras relativt abstrakta och frågan är på vilket sätt de kommer leda till ett mer aktivt görande i jämförelse med vad fallet är utifrån det arbete som görs i Malmö stad idag. I jämförelse med det Malmö stad ska göra utifrån stadens framtagna policy för mänskliga rättigheter¹ bör inte skillnaderna bli så stora utifrån det som föreslås i planen.

I policyn finns fyra vägledande principer:

1. Malmö stad sätter Malmöbon i centrum och säkerställer individens rättigheter i stadens styrning- och verksamhetsuppföljning samt i analyser och beslut.
2. Malmö stad är tillgängligt för alla och verksamhet genomförs med likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande, kvalitet och tillgång.
3. Malmö stad tar tillvara på Malmöbornas kunskap och erfarenheter och ger dem möjligheter att ha inflytande i frågor och beslut som påverkar dem.
4. Malmö stad kommunicerar på ett transparent och inkluderande sätt om stadens verksamhet och om Malmöbornas rättigheter och möjligheter att utkräva dem

Grundskolenämnden vill också framföra att skolorna har stora krav på sig att genomföra olika typer av insatser och det är viktigt att vara medveten om att det krävs både tid och resurser för att genomföra dem. Exempel på detta är den datainsamling som brukar efterfrågas på skolorna. Detta måste tas i beaktande i det fortsatta arbetet om det ska genomföras någon typ av kartläggning eller liknande som punkten ”1. Ökad kunskap om afrofobi och antisvart rasism i Malmö” efterfrågar i planen.

Slutligen vill grundskolenämnden poängtera som nämnts i utgångspunkterna ovan att samtliga grundskolor har framtagna planer mot kränkande behandling. Krav på detta återfinns i kapitel 6 i skollagen och skolorna måste följa upp och revidera dessa årligen.

2. Vilka möjligheter och utmaningar ser grundskolenämnden med föreslagen handlingsplan?

Grundskolenämnden bedömer att arbetet mot olika typer av diskriminering är ett ständigt pågående arbete och som måste genomföras i relation till samtliga diskrimineringsgrunder. En stor utmaning med en specifik plan riktade mot endast en del av diskrimineringsgrunderna är att det kan medföra att det kommer behövas utarbetas många fler handlingsplaner. Tidigare i år togs handlingsplan mot antimuslimsk rasism och islamofobi fram, så detta är den andra handlingsplanen som rör någon av diskrimineringsgrunderna som tagits fram under 2024. Det är viktigt att ta

¹ [Mänskliga rättigheter - Malmö stad](#)

hänsyn till att nämnderna även har Malmö stads policy för mänskliga rättigheter att beakta när planer för olika diskrimineringsgrunder ska implementeras.

Hur ser grundskolenämnden på de aktiviteter som föreslås?

Grundskolenämnden bedömer att utifrån det arbete som bedrivs i grundskolorna utifrån de nationella styrdokument, genomförs redan mycket av det som efterfrågas i planen.

3. Hur ser grundskolenämnden på den föreslagna ansvarsfördelningen?

Grundskolenämnden har inga synpunkter på detta.

4. Hur ser grundskolenämnden att arbetet med föreslagen handlingsplan bäst följs upp och rapporteras?

Uppföljning av grundskolornas värdegrundsarbete görs bäst i det systematiska kvalitetsarbetet. Grundskolenämnden vill framföra att den uppföljningen räcker inom området och att det inte bör ställas krav på parallella processer för detta.

Ordförande

[Förnamn Efternamn]

[Fyll i titel]

[Förnamn Efternamn]

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]

ⁱ [Skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling i skolan | Komin \(omniacloud.net\)](https://www.komin.se/om-komin/skolas-arbete-mot-diskriminering-och-krankande-behandling-i-skolan)